

Verhalen van steen en stem

🕒 **Duur** 45 tot 60 minuten (afhankelijk van verwerking en nabespreking)

🎯 **Lesdoel** De leerlingen verdiepen zich in kunst, monumenten en verhalen uit het verleden. Ze ontdekken de mensen en gebeurtenissen die ermee verbonden zijn en leren waarom erfgoed belangrijk is om te bewaren. Ze krijgen oog voor het belang van herinnering en voor de betekenis van erfgoed en krijgen respect voor cultuur in de samenleving.

Verbindende leergebieden

- Oriëntatie op tijd en geschiedenis
- Kunsthierarchie oriëntatie (verbeelden, ontwerpen, betekenis geven)
- Taalontwikkeling (interviewen, vertellen, reflecteren)
- Burgerschap (respect, herinnering, gedeelde waarden)

Kerdoelen

Burgerschap

- 2 Diversiteit – Leerlingen herkennen en respecteren onderlinge verschillen.
- 4 Maatschappelijke betrokkenheid – Leerlingen oefenen actief burgerschap en sociale verantwoordelijkheid.
- 6 Maatschappelijke vraagstukken – Leerlingen verkennen de oorzaken en gevolgen van discriminatie en uitsluiting.

Nederlands

- 2A Luisteren en lezen met begrip – Leerlingen luisteren naar verhalen achter monumenten en kunst.
- 3A Doelgericht spreken en schrijven – Leerlingen vertellen over erfgoedelementen en interviewen elkaar.

Kunst en cultuur

- 1 Creatieve maak- en denkstrategieën – Leerlingen verbeelden hun gedachten over erfgoed.
- 4 Verbeelden en creëren – Leerlingen maken kunst over iets wat zij willen bewaren.
- 6 Kunst en cultuur beleven – Leerlingen ervaren hoe erfgoed betekenis krijgt door verhalen en beleving.

Mens en maatschappij

- 5 Historische ontwikkelingen – Leerlingen leren over het verleden en de betekenis ervan voor nu.
- 11 Omgeving van de school – Leerlingen ontdekken dat het verleden zichtbaar is in de leefomgeving.

Benodigdheden

- Afbeeldingen van kunst, monumenten en religieuze gebouwen
- Werkbladen voor interview en route
- Knutselmateriaal: papier, stiften, lijm, scharen
- QR-codes of tablets (optioneel, voor virtuele monumentenwandeling)
- Post-its of stickers voor de erfgoedroute
- Rustige ruimte voor het delen van verhalen of stiltemomenten

Introductie voor de leerkracht

In groep 5 zijn leerlingen in staat om verder te kijken dan wat ze zien: ze beginnen te begrijpen dat achter een kunstwerk, gebouw of monument een verhaal schuilgaat. In deze les duiken ze in de betekenis van erfgoed – niet alleen als iets ouds, maar als iets waardevols voor de samenleving. Met beeldmateriaal, persoonlijke verhalen en creatieve verwerking gaan leerlingen zelf nadenken over wat behouden moet worden. Ze ontdekken dat erfgoed verbonden is met mensen: kunstenaars, bouwers, gelovigen, mensen die herdenken. Het doel is dat leerlingen erfgoed niet alleen leren herkennen, maar ook waarderen en begrijpen.

Deze les is laagdrempelig en biedt veel mogelijkheden tot verdieping. Er is ruimte voor persoonlijke beleving, creatieve expressie en historisch bewustzijn. Je begeleidt als leerkracht vooral door vragen te stellen, context te bieden en leerlingen zelf te laten ontdekken.

Omschrijving van de opdracht

De leerlingen leren over verschillende vormen van erfgoed: gebouwen, kunst, monumenten en verhalen. Ze ontdekken wat deze symbolen betekenen en voor wie ze belangrijk zijn. Door verhalen te koppelen aan plekken en objecten ontwikkelen ze respect en interesse voor geschiedenis en cultuur.

Begeleiding

Gebruik vragen als:

- Waarom zou iemand een kunstwerk maken dat over verdriet gaat?
- Wat zie jij in dit gebouw dat je niet ziet in een modern huis?
- Hoe voelt het om op een plek te zijn waar iets bijzonders is gebeurd?

Stimuleer het stellen van vragen en laat verschillen in beleving bestaan.

Kennisoverdracht

Toon een afbeelding van:

- een herdenkingsmonument (bijvoorbeeld voor oorlogsslachtoffers);
- een kerk of religieus gebouw;
- een schilderij met een historisch / religieus onderwerp;
- een ruïne of oud fort.

Bespreek bij elk voorbeeld:

- Wat zie je?
- Wat denk je dat het betekent?
- Waarom zou iemand dit bewaren of herdenken?

Leg uit: 'Sommige plekken of voorwerpen helpen ons iets te herinneren. Ze vertellen een verhaal dat we niet willen vergeten.'

Differentiatie

- Laat leerlingen zelf kiezen: tekenen, schrijven, interviewen, presenteren.
- Werk met pictogrammen of voorgeformuleerde vragen voor ondersteuning.
- Geef snelle denkers de opdracht om hun erfgoedonderwerp creatief te verbeelden of een erfgoedkwartet te maken.

De vijf fasen van de leercirkel**Verwonderen**

Doel: leerlingen verwonderen zich over de betekenis van kunst, gebouwen en monumenten.

Activiteit: laat een beeld of gebouw zien (bijvoorbeeld een grote kerk of een herdenkingsbeeld).

Vraag:

- Wat denk je dat dit is?
- Waarom staat het daar?
- Wat voel jij als je dit ziet?

Laat leerlingen tekenen wat zij 'mooi en belangrijk' vinden en vertellen waarom.

Oriënteren

Doel: leerlingen maken kennis met verschillende soorten erfgoed.

Activiteit: gebruik de erfgoedroute in de klas of een digitaal alternatief. Laat leerlingen in tweetallen opdrachten uitvoeren bij elk 'station':

- Wat zie je?
- Wat zou dit kunnen betekenen?
- Waarom bewaren mensen dit?

Laat leerlingen post-its plakken bij wat hen het meeste raakte.

Onderzoeken

Doel: leerlingen onderzoeken de verhalen achter erfgoed.

Activiteit: in tweetallen interviewen leerlingen elkaar over een plek, voorwerp of gebouw dat zij belangrijk vinden. Ze vragen:

- Wat weet jij ervan?
- Is er een verhaal bij?
- Waarom is het belangrijk voor jou of voor anderen?

De antwoorden worden kort gedeeld met de klas.

Uitvoeren

Doel: leerlingen geven creatief vorm aan hun inzicht in erfgoed.

Activiteit: leerlingen kiezen individueel een symbool of verhaal dat hen aanspreekt en maken een kunstwerk of mini-presentatie:

- een tekening van een gebouw met daarbij: 'Dit moeten we bewaren omdat ...';
- een kunstwerk over een herinnering;
- een strip over een monument of herdenking.

Maak er een kleine tentoonstelling van in de klas.

Reflecteren

Doel: leerlingen denken na over waarom erfgoed betekenis heeft voor mensen.

Activiteit: gezamenlijke kringreflectie. Vragen:

- Wat vond jij het meest indrukwekkend vandaag?
- Wat zou jij willen bewaren voor de toekomst?
- Wat heb je geleerd over mensen en hun herinneringen?

Laat de leerlingen de volgende zinnen afmaken:

- Ik vond het bijzonder dat ...
- Dit wil ik later ook laten zien omdat ...
- Erfgoed betekent voor mij ...

Evaluatie en reflectie voor de leerkracht

Observeer:

- Wie toont interesse in verhalen achter plekken of objecten?
- Wie raakt emotioneel betrokken bij kunst of herdenking?
- Wie stelt verdiepende vragen of denkt kritisch?

Reflecteer:

- Welke erfgoedvormen spraken de klas het meest aan?
- Wat zegt dit over hun belevingswereld?
- Hoe kan ik deze beleving verbinden aan andere vakken, zoals taal, burgerschap of levensbeschouwing?

Mogelijke vervolglussen

- Waarom herdenken we? – 4 en 5 mei
- Kunst met een verhaal – betekenis in beeld
- Wat vertelt een gebouw? – symboliek en stijl
- Mijn familiegeschiedenis – kleine verhalen, groot erfgoed
- Geloven en herinneren – erfgoed in religieuze context

Deze lesbrief hoort bij de uitgave 'EigenlijkWijs'.
www.eigenlijkwijs.nl